

Здійснений аналіз наукової літератури дає підстави визначити поняття «кримінологічна характеристика злочинності, видів злочинності, окремих злочинів» як функціонально-змістовний аналіз кількісних та якісних показників злочинності, а також властивостей особистості злочинців, який застосовують для з'ясування закономірностей злочинності та розроблення заходів із протидії та запобіганню їй.

Дослідження зазначеного питання в теоретичній площині на сучасному етапі розвитку кримінології є актуальним. Також варто приділити більше уваги поняттю кількісних та якісних показників злочинності.

Список використаних джерел

1. Ястребов В. Б. К вопросу о понятии криминологической характеристики преступлений / В. Б. Ястребов // Вопросы борьбы с преступностью. – М., 1982. – Вып. 37. – С. 14–20.

2. Криминология : учеб. пособие / под общ. ред. В. Е. Эминова. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 160 с.

Джужа А. О. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

ВІКТИМОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСОБИ ПОТЕРПІЛОГО

Під час аналізу проблеми самозбереження як універсальної мети життя людини, соціальної групи, суспільства спостерігаємо тенденцію до збільшення кількості негативних явищ, що призводять до втрати можливості самовідтворення. Безпеку в цьому контексті слід трактувати як нейтралізацію небезпеки. Створити віктимологічні умови для гарантування абсолютної безпеки вкрай складно. Тому віктимологічне забезпечення безпеки – це створення таких віктимологічних передумов у системі запобігання злочинам, за яких дію віктимогенних детермінантів, що спричиняють вияв кримінальної небезпеки, обмежують, щоб знизити її до прийняттого суспільством рівня. Отже, безпека – це прийнятний рівень небезпеки, який залежить від зусиль, докладених для обмеження дії «небезпечних» детермінантів [1, с. 17].

Вихідною категорією, навколо якої вибудовується аналізований феномен, є безпека. На думку В. І. Мітрохіна, безпека є мірою захищеності середовища життєвого буття, честі, гідності, цінностей особи, соціальних груп, держави, суспільства, цивілізації загалом [2, с. 22–23].

Визначальні положення концепції кримінологічної безпеки [3, с. 14–20] орієнтують науку і практику на виявлення та нейтралізацію віктимогенних детермінантів. Тому теорія віктимологічного моделювання є необхідним засобом кримінологічного гарантування безпеки людини й суспільства. З огляду на зазначене, самостійному віктимологічному моделюванню підлягає напрям віктимологічних досліджень у межах кримінології – віктимологічна безпека.

Наведені аргументи свідчать про необхідність розроблення понятійного апарату, оскільки на узагальненому теоретичному рівні створено засади кримінологічної безпеки, до складу якої органічно входить віктимологічне моделювання.

Трактуючи поняття кримінологічної безпеки як прийнятний на сучасному історичному етапі розвитку суспільства й держави ступінь захищеності особи та суспільства від кримінальних загроз, що виникають під впливом злочинності [4, с. 17–18], у межах віктимологічного моделювання з'ясовують співвідношення термінів «захист» і «віктимність».

Ступінь віктимності особи моделюють так:

- віктимна особа піддається впливу кримінальних загроз, а невіктимна перебуває у відносній безпеці;
- особа, яка перебуває в безпеці, певною мірою захищена від зовнішніх загроз, зокрема й криміногенного характеру;
- особа з підвищеним рівнем віктимності менше захищена від загроз віктимного характеру;
- віктимність визначає ступінь захищеності людини від злочинних посягань.

Водночас ступінь віктимності особи залежить не тільки від її індивідуальних властивостей, а й від рівня безпеки в суспільстві. Зазначене дає підстави вважати, що віктимологічна безпека – це завдання державних, громадських структур, а також окремих громадян щодо мінімізації кримінальних загроз, соціальних та

інших наслідків злочинності, її окремих видів з метою утримання її на соціально прийнятному рівні розвитку системи компенсаційних заходів, які сприяють мінімізації негативних наслідків і зниженню рівня віктимологічного рецидиву.

Оскільки є різні види віктимності, вплив кримінологічної безпеки на віктимізацію може бути неоднозначним. Підвищуючи рівень правової захищеності дітей і неповнолітніх, літніх людей, держава знижує вікову віктимність, сприяє запобіганню злочинних посягань на зазначені вікові категорії громадян.

Ще одним зі шляхів розв'язання цієї проблеми є віктимологічне моделювання кримінологічної безпеки, зокрема, впровадження системи компенсації [5, с. 173–174] жертвам злочинів сприяє мінімізації наслідків злочинності та зниженню рівня віктимологічного рецидиву. Таким чином, віктимологічне запобігання злочинам є важливим напрямом забезпечення кримінологічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Безопасность: теория, парадигма, концепция, культура : словарь-справочник / [авт.-сост. В. Ф. Пилипенко]. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : ПЕРСЭ-Пресс, 2005. – С. 17.
2. Митрохин В. И. Концептуальные основы стратегии национальной безопасности / В. И. Митрохин // Социально-политический журнал. – 1995. – № 6. – С. 22–23.
3. Бабаев М. М. Криминологическая безопасность в системе научной безопасности (опыт структурного анализа) / М. М. Бабаев, В. А. Плешаков // Криминологический журнал. – 2005. – № 7. – С. 14–20.
4. Плешаков В. А. Понятие и виды угроз криминологической безопасности / В. А. Плешаков // Криминологический журнал. – 2006. – № 10. – С. 17–18.
5. Квашис В. Е. Проблемы возмещения ущерба от преступлений / В. Е. Квашис // Основы виктимологии. Проблемы защиты прав потерпевших от преступлений. – М. : NOTA BENE, 1999. – С. 173–174.